

IMMIGRACIÓ

En els darrers anys s'ha produït un gran canvi sociològic degut al fet que hem passat d'esser un país d'emigració a un d'immigració. La integració d'aquests nous ciutadans vinguts d'arreu del món, la cohesió i l'estabilitat d'aquesta nova societat que s'està conformant és un dels grans reptes que no només han d'enfrontar els polítics i governants. Aquesta mobilitat que afecta a tota Europa – i els fluxos migratoris són tan antics com la humanitat - s'ha donat aquí de manera particularment intensa: més de 4 milions d'immigrants s'han instal·lat a Espanya en els darrers 7 anys i els sis milions de catalans han passat a esser set. La població estrangera s'ha multiplicat per cinc en sis anys i ja representa el 17% de la ciutadania. A Catalunya es parlen 200 llengües, a Barcelona hi conviuen 161 nacionalitats i al municipi de Salt (Girona), el 40% dels seus 30.000 habitants són immigrants que pertanyen a 73 nacionalitats diferents. Tal com senyalava el professor de relacions internacionals Rafael Grassa la gent fa 10 anys no sabia què era el “Ramadán”, mentre que avui en dia la majoria n'ha sentit parlar. Catalunya té la tradició d'esser una terra d'acollida. La demògrafa Anna Cabré senyalava que sense la immigració de principis del segle vint, els catalans no passaríem de dos milions i mig.

En els darrers vuit anys la població escolar immigrant a Catalunya ha augmentat de 16 a 133 mil escolars; ve a representar el 12,5 % sense comptar els que es van incorporant dia darrera dia, l'anomenada “matricula viva”, un goteig constant que es dona a algunes escoles. Molts d'aquests nens i nenes provenen de zones rurals allunyades, el pare d'un ha estat pastor de l' Atlas, el pare d'una altra ha treballat a la indústria de la fusta de la selva equatoriana, l'altra ve d'una regió remota de la Xina... Arriben trasbalsats, amb un bagatge de coneixements molt diferent del que necessitaran aquí, molts no han mai vist un ordinador i una gran majoria mai ha sentit una paraula de català o castellà.

L'objectiu d'assolir una bona integració a nivell personal, social i acadèmic requereix el treball conjunt entre escoles, famílies i comunitat. Tant des de l'àmbit institucional – el Departament de Educació ha creat les aules d'acollida i els Projectes Educatius d'Entorn com des de l'anomenat teixit social, són nombrosos els esforços que s'estan fent per atendre les necessitats educatives específiques d'aquest nou alumnat. En els darrers anys hem vist nens africans cantant “ el fum, fum, fum” pels vols de Nadal, població musulmana celebrar la festa del xai i el Nadal tres dies més tard, o a colombians i peruans combinant les seves tradicions culinàries amb les d'aquí. També hem sentit nens “autòctons” de quatre anys cantar en àrab el “moltes felicitats” que acompanya a les festes d'aniversari perquè les escoles multiculturals intenten que tots els seus alumnes s'hi sentin a gust. No és casualitat que la Unió Europea va proclamar l'any 2008 l'any del Diàleg Intercultural. Margaret Gibson, de la Universitat de Califòrnia i pionera de l' “acomodació sense assimilació” és partidària dels espais compartits que permetin conservar valors culturals propis, és a dir, és defensora de la teoria del “sumar”, enlloc de “aculturar”. Tanmateix el dia a dia mostra que aquestes teories es compliquen a l'hora de aplicar-se i també que el xoc cultural pot desembocar en situacions traumàtiques i punyents durant el procés de dol del nen immigrant.

Es natural que aquest període de canvi hagi provocat un allau de trobades per invitar a la reflexió, al debat i a compartir experiències. S'han multiplicat els seminaris i tallers convocats per entitats de l'àmbit acadèmic i cultural - Càtedra Unesco, Cidob, Pere Tarrés, Jaume Bofill, Universitats, Unescocat i tantes altres - per detectar i

analitzar les dificultats i donar a conèixer les estratègies i recursos. En una de les diverses jornades celebrades no fa gaire sobre el tema, David Gilborn, de l' Institut d' Educació de la Universitat de Londres, es lamentava de les diferències existents entre les polítiques i les pràctiques d'igualtat. Recordava que el racisme que normalment s'expressa de manera subtil, ocasionalment deriva en atacs verbals i físics i que cap escola es lliura d'incidents desagradables. Considerava que no hi ha solucions fàcils, però també creia fermament que es poden fer moltes coses des de l'escola. En el transcurs d'aquelles jornades educatives, els mestres varen expressar la seva preocupació per veure al pati de l'escola els nens i nenes separats per nacionalitats, per la taxa d'abandonament dels estudis per part d'aquests nens i per la existència del síndrome anomenat "blaming the victim", és a dir, la tendència a creure que la víctima és la culpable de la situació en què es troba.

Tanmateix s'ha de reconèixer la voluntat per part dels agents educatius de saber més per fer-ho millor, de treballar per i amb els immigrants i de no escatimar esforços per a millorar la integració del nouvingut. Son moltes i variades les iniciatives per estimular pràctiques de convivència, per aprofitar els coneixements i la cultura dels nens de fora i per incentivar entre els escolars d'aquí el interès per els orígens dels nens de allà. A l' IES Miquel Tarradell de Barcelona, amb 30 nacionalitats i el 80% de alumnes d'origen estranger, han realitzat una experiència educativa , "Llengües del Món", en la qual els alumnes fan de professors i ensenyen a parlar la seva llengua. Com projecte de intercanvi cultural han publicat un llibre de contes, "La Huaca", una recopilació – amb il·lustracions- de contes explicats per alumnes nouvinguts amb traducció al català i castellà. Seguint aquesta línia de valorar el potencial humà de la immigració a molts llocs s'ha creat la figura del mediador cultural, nois i noies que fan de suport als nouvinguts així com la del voluntari /a lingüístic. A un institut de Mataró fan una formació de "joves guia" externs al centre que acompanyen al nouvingut en el procés d' integració. A una escola de Martorell realitzen un taller de teatre compartit, una activitat conjunta entre mares dels nens més marginals i mestres, a Calaf fan plantada d' arbres com a símbol de arrelament. Seria inacabable esmentar tots els projectes que s'estan duent a terme per reforçar el diàleg i l'intercanvi entre els que arriben i els que son d' aquí. A tall de exemple, la fundació SER GI de Salt facilita contactes entre famílies i centres i fa assessorament i l' associació Eina realitza tallers a instituts per explicar el fet migratori i analitzar actituds i prejudicis.

Més enllà de l'àmbit escolar, l' associació "Nou Barris Acull" de Barcelona és un exemple de pràctica positiva de convivència que s'està fent des del teixit associatiu. Tal com ells mateixos expliquen varen decidir "agafar el toro per les banyes" en el moment que els barris van començar a canviar de color iniciant una sèrie d' activitats com tallers de formació, classes de llengua, acompanyaments en l' àmbit de la salut i vivenda, el Festival de "Sopes del Món", un concert que reunia als grups oposats Latin Kings i Ñetas , una festa a un centre cívic per celebrar el final del Ramadán ,etc. Degut al seu alt percentatge d' emigrats, tant el barri del Raval a Barcelona com el municipi de Salt a Girona han estat pioners en recolzament al nouvingut i les seves pràctiques d'acollida i suport s' han estès i han proliferat entre els molts nuclis de Catalunya amb altes taxes d' empadronament d' estrangers.

Cal destacar també la proliferació d' associacions i federacions diverses creades pels col·lectius dels propis immigrants. "Fedelatina" està formada per 98 entitats que apart de les moltes activitats d' ajuda al nouvingut, s'organitzen per participar a les festes tradicionals d'aquí - la Mercè , Sant Jordi - per sentir-se més integrats a Catalunya. No volen, però, deixar de cantó la seva cultura i ofereixen classes d' aimara o quichua perquè valoren que els seus fills practiquin i no oblidin la llengua d' origen. De la

mateixa manera que existeixen casals catalans arreu del món, l'associació de residents senegalesos, el centre islàmic "Camí per la pau", l'associació cultural Ibn Batuta són, entre moltes més, una mostra de la voluntat de l'emigrat de no tallar els lligams amb les seves arrels.

Finalment, el fet que un dels premis "Ciutat de Barcelona 2008" s'hagi atorgat a Teresa Serra, professora del CEIP Collasso i Gil, del Raval, per la seva dedicació a la integració escolar dels nens immigrants és una mostra del reconeixement públic d'una tasca ineludible i urgent. El premi és per ella, però, també, d'alguna manera per tots aquells mestres anònims que dia darrera dia, a les aules, es fan càrrec de donar la benvinguda i d'educar als nous ciutadans de casa nostra.